

Ressurssenter om vold, traumatisk stress
og selvmordsforebygging, region Midt

ÅRSRAPPORT 2014

FORORD VED SENTERLEDER	2
OM RVTS MIDT	3
1. ORGANISERING OG FORANKRING	3
2. NØKKELTALL	4
2.1 PERSONELL/ÅRSVERK PER 31.12.2014	4
2.2 NØKKELTALL ØKONOMI	4
3. ARBEID MED PROFILERING AV SENTERET	5
3.1 MEDIKONTAKTER	5
3.2 PUBLIKASJONER/ARTIKLER	5
4. KOMPETANSEHEVING I TJENESTEAPPARATET	7
4.1 KONSULTASJON OG VEILEDNING	7
4.2 KURS, UNDERVISNING, ARRANGEMENT	7
4.3 NETTVERKSBYGGING	7
4.4 HENVENDELSER	8
5. REGIONALT SAMARBEID	8
5.1 KOMPETANSESENTERFORUM MIDT-NORGE	8
5.2. SAMARBEID MED FYLKESMENNENE	9
5.3. SAMARBEID MED HELSE MIDT-NORGE	9
6. NASJONALT SAMARBEID	10
6.1 SAMARBEID MELLOM RVTSENE	10
6.2. SAMARBEID MED NASJONALE FORSKNINGS- OG KOMPETANSEMILJØ	10
6.3 FORMELLE SAMARBEIDSAVTALER	10
6.4 FORSKNINGSSAMARBEID	10
6.5. FORSKNINGSVEILEDNING	11
7. INTERNASJONALT SAMARBEID	11
8. HOVEDSATSINGSOMRÅDER	11
8.1. SAMHANDLINGSREFORMEN	11
8.2 VOLD I NÆRE RELASJONER	12
8.3 ARBEID MOT SEKSUELLE OG FYSISKE OVERGREP MOT BARN	13
8.4 PSYKOSOSIAL OPPFØLGING ETTER KRISER OG KATASTROFER	14
8.5 FOREBYGGING AV SELVMORD OG SELVSKADING	14
8.6 FLYKTNINGEHELSE OG TVUNGEN MIGRASJON	15
8.7 TORTUR	17
9. RAPPORTERING FRA OPPDRAG I AKTUELLE HANDLINGSPLANER	17
9.1. HANDLINGSPLAN MOT VOLD I NÆRE RELASJONER	17
9.2 HANDLINGSPLAN "I TJENESTE FOR NORGE"	18
9.3 HANDLINGSPLAN MOT TVANGSEKTESKAP, KJØNNSEMLESTELSE	19
- OG ALVORLIGE BEGRENSNINGER AV UNGES FRIHET (2013 – 2016)	19
9.4 HANDLINGSPLAN MOT RADIKALISERING OG VOLDELIG EKSTREMISME	19
10. ØVRIGE OPPDRAG	20
11. INTERN KOMPETANSEHEVING	21

Forord ved senterleder

Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging – region Midt-Norge (RVTS Midt) er ett av fem regionale ressursentra med fokus på traumatisk stress, selvskading, selvmordsforebygging, flyktninge- og migrasjonshelse, vold, og seksuelle overgrep. RVTS Midt er tilgjengelig for fagpersonell som i sitt arbeid møter mennesker som er berørt av slike hendelser. Å arbeide med disse fagområdene kan oppleves belastende, interessant, det kan være faglig komplisert, og personlig utfordrende. Vi ønsker å bidra til at dette arbeidet føles meningsfullt og lettere å bære gjennom kompetanseheving, veiledning, konsultasjon og drifting av nettverk.

I året som gikk har vi fortsatt arbeidet med endringen mot å bli en organisasjon som baserer mer av arbeidet på langsgående kompetansehevingsforløp og prosjekter. Samtidig er det viktig for oss å være et lavterskeltilbud for fagfeltet. Det skal oppleves enkelt å ta en telefon til rette fagperson ved RVTS Midt og be om råd og veiledning i en sak man står i. Vi har også fokusert på å kvalitetssikre registrering av henvendelser til senteret og hvem som mottar våre tjenester i regionen, fra hvilket tjenestenivå og geografisk plassering. Resultatene presenteres senere i årsrapporten. Kompetanseheving for ansatte i kommunene har stått i fokus. En målsetting for oss er å systematisere arbeidet mot kommunene ved å arbeide over tid i utvalgte kommuneområder. Vi tar utgangspunkt i henvendelser til senteret, og forankrer langsgående kompetanseløp hos lederne i de aktuelle kommunene. Slik ønsker vi å bidra til at kommunene får kompetanseheving på de områdene de opplever størst behov, på et tidspunkt og en måte som er tilpasset deres behov. I Midt-Norge har de regionale kompetansesentrene, og de nasjonale sentrene som har tilhold i Trondheim, et nært samarbeid gjennom kompetansesenterforum Midt-Norge. Siden forumet ble startet i 2008 har vi et tettere samarbeid med Fylkesmennene i de tre midnorske fylkene, med særlig tanke på samordning av innsatsen mot kommunene. En evaluering av møtetrekturen med Fylkesmennene høst 2014 viser at dette samarbeidet bidrar til å lette planlegging og gjennomføring av tiltak overfor overlappende målgrupper.

En fortsatt hovedsatsning for oss i året som gikk var utdanningsprogrammet Fokus på Traumer. Dette programmet retter seg i første rekke mot spesialisthelsetjenesten. Første halvår 2014 avsluttet vi programmet i Sør-Trøndelag og på høsten startet vi i Nord-Trøndelag. Videre er det opprettet en regional ressursgruppe der både voksen, rus og barnefeltet er representert. Foreløpig er oppstart av barnefeltet lagt på vent, da vi trenger et bedre kartleggingsarbeid først. Dette vil bli ivaretatt av den regionale ressursgruppa. Nye tiltak i 2014 er fokus på Barnesamtalen og radikaliserings/ ekstremistisk vold

Leder Ellen Hoxmark gikk ut i permisjon fra 1. mai i 2014, og sa opp sin stilling ved senteret i september. Bjørg Petersvik var konstituert leder fra 1. mai og ut året. Fra 1.1.15 og ut året er undertegnede konstituert leder. Som tidligere var det høy aktivitet ved senteret hele året. Jeg vil gjerne takke alle dyktige og dedikerte medarbeidere ved RVTS Midt for alt det gode arbeidet dere utførte i 2014.

Vennlig hilsen
Bente Espeland
Konstituert Senterleder

Om RVTS Midt

RVTS Midt er et regionalt kompetansesenter for Midt-Norge. Vårt fokus er fagområdene selvskading, selvmordsforebygging, flyktninge- og migrasjonshelse, vold og seksuelle overgrep. Kunnskap om traumer og traumatisk stress er en sentral del av vårt arbeidsområde. Senteret består av personer med ulik fag- og yrkesbakgrunn. Vi jobber tverrfaglig, og bistår ulike etater i regionen med kompetanseheving.

Basert på oppdragsbrevet vedtok og implementerte senteret en visjon og verdier i juni.
Visjonen: Styrke hjelpere gjennom kunnskap og samhandling
Verdiene: Fleksibel, Lyttende, Måltrett, Relevant

Våre samarbeidspartnere er helse- og sosialtjenestene i kommunene, spesialisthelsetjenesten, offentlige, private og frivillige organisasjoner som tilbyr hjelp til volds- og kriserammede. Den fremste og direkte målgruppe er fagfolk som arbeider med flyktninger, asylsøkere, volds- og overgrepsofsatte, selvmordsnære og etterlatte etter selvmord. Dette omfatter fagpersoner og ressurspersoner på alle nivå i tjenesteapparatet, innen alle etater, undervisningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner.

Senteret tilbyr kompetansehevende aktiviteter som inkluderer en rekke tilnærminger som veiledning, konsultasjoner, undervisning og nettverksbygging. Vi bidrar til kompetanseutvikling gjennom forskning og fagutvikling. Det er et mål for oss å være lett tilgjengelig.

Senterets kompetanse retter seg mot alle aldersgrupper, og det har medarbeidere med kompetanse både på overgriper og utsatt når det gjelder voldsproblematikk. Kunnskap om kompleks traumatisering er et overbyggende teoretisk perspektiv i senteret.

1. Organisering og forankring

RVTS Midt ble etablert i 2007 på oppdrag fra Sosial- og Helsedirektoratet, som et av fem ressursentre i landet. Senteret har en regional funksjon og skal dekke fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Senteret bygger virksomheten på oppdragsbrev og øremerkede midler fra Helsedirektoratet. I tillegg bevilger Helse Midt-Norge midler til drift av klinisk virksomhet for flyktninger og delvis drifting av kompetansehevingsprogrammet "Fokus på traumer".

Formålet med de regionale ressursentrene er å bidra til kvalitativt bedre og mer helhetlige tjenester gjennom kompetansebygging i tjenesteapparatet, og å utvikle gode samarbeidsmodeller på tvers av profesjoner, sektorer og forvaltningsnivå.

RVTS Midt er organisert som en enhet under Avdeling for forskning og utvikling (AFFU) i Divisjon for psykisk helsevern ved St. Olavs Hospital i Trondheim. Senteret er internt organisert i to faggrupper, faggruppe flyktninger og faggruppe vold, overgrep og selvmordsforebygging. Senterleder er administrativ, økonomisk, og faglig ansvarlig. Lederteam består av koordinator for hver av faggruppene, fag- og forskningskoordinator og senterleder. Senteret legger stor vekt på spisskompetanse på de ulike fagområdene, og har fokus på tett samarbeid når det gjelder oppdrag, prioriteringer og prosjekter.

Flere av de tilsatte har deltidsstillinger innenfor helsetjenesten og familievernet. Slik sikres en nær tilknytning til praksisfeltet.

Ut fra eget tilskudd til arbeid mot vold i nære relasjoner er det ansatt to nye medarbeidere, som har spisskompetanse på barnefeltet og relasjonsvold. Dette vil bli utdypet senere i rapporten.

2. Nøkkeltall

2.1 Personell/årsverk per 31.12.2014

	Ansatte / personer	Årsverk
Administrasjon	4	3,2
Faggruppe vold, seksuelle overgrep og selvmordforbygging	11	7,7
Faggruppe flyktninger	9	5,04
Vivat	1	0,2

2.2 Nøkkeltall økonomi

Tildelte midler	Resultat	Avvik
14 100 000	12 838 510	1 261 490

I tillegg til bevilgningen fra Helsedirektoratet har RVTS Midt fått tilført 2 435 842 fra Helse Midt-Norge. I tillegg 1 098 000 til kompetansehevingsprogrammet "Fokus på Traumer"

2.2.1. Prosjekter

Krisesenter/kompetanseutvikling

Ramme 2014	Forbruk	Rest
74 543	73 003	1540

FN/NATO veteraner

Tildelt ramme 2014	Forbruk	Rest
0 (rest fra i fjor 21 764)	21 125	639

Kjønnslemlestelse - tvangsekteskap

Ramme 2014	Forbruk	Rest
250 000	122 383	127 617
173 133 (rest fra i fjor)	6 258	166 875

*Vold i nære relasjoner *samtaler med barn*

Ramme 2014	Forbruk	Rest
910 000	482 983	427 017

*Vold i nære relasjoner*vold mot eldre /sinnemestring*

Ramme 2014	Forbruk	Rest
910 000	613 000	297 000

Radikalisering

Ramme 2014	Forbruk	Rest
400 000	15 030	384 970

Fremmedkrigere

Ramme 2014	Forbruk	Rest
125 000	0	125 000

*Tildelt ramme er totalt 1,970 000, av disse er 150 000 overført til Brøset (sinnemestring), vi har delt midlene i to prosjekter, vold mot eldre, sinnemestring og barnesamtalen.

3. Arbeid med profilering av senteret

Profilering av senteret er en kontinuerlig prosess. RVTS Midt har fokus på å bli tydelig i kommunikasjonen med målgruppene gjennom ulike kanaler. Fagpersonell som kontakter oss skal raskt få hjelp eller veiledning. Dagens nettsider nås via rvts.no og stolav.no. Kommunikasjonsmedarbeideren ved RVTS-midt har kontakt med de andre RVTS ene for å sikre informasjonsflyt om konferanser og kurs på tvers av senterne.

3.1 Mediekontakter

Halvorsen, J. Ø. (2014). Redd for å bli slått ned igjen. NRK Magasin. Publisert på <http://www.nrk.no/magasin>

Under Dusken. Studentavisa Trondheim nr 16, 18.nov 2014. Artikkel «Linnea» har levd ti år i frykt. En av ti kvinner og en av hundre menn vil i løpet av livet utsettes for voldtekt. Bare en av tre forteller om det.» En artikkel om Tilrettelagt dialog. Intervju med Inger Jepsen og Oddfrid Skorpe Tennfjord, samt med en av deltakerne i Tilrettelagt dialog (anonymisert).

3.2 Publikasjoner/artikler

Arne Myhre

- A, Media A-Magasinet 3. januar 2014. God eller dårlig blåveis? Intervju med journalist Per Magnus Riseng.
- Konferanse presentasjon 06.06.14: Workshop: Child sexual abuse and strategies for prevention. 8th Annual Conference on Mental Health. Beit Afal Assumond, Beirut, Libanon. 20 deltakere, 90 min. 07.06.14
- Plenary: Child Maltreatment: the concept of toxic stress and later disease. 8th Annual Conference on Mental Health. Beit Afal Assumond, Beirut, Libanon. 100 deltakere. 15 minutter.
- 11.06.14: Undersøkelse av barn ved seksuelle overgrep. Soria – Moria konferansen "Vårt felles ansvar for en skadet oppvekst". Folkehelseinstituttet, Oslo. 100 deltakere, 15 minutter.

Knut Hermstad

Hermstad, K, Tennfjord, O, S (2014) Controversies in the project Guided Dialogues. Konferansebidrag (foredrag) ved konferansen "Exploring the potential of restorative justice for sexual violence", Leuven Belgia. 12.-14. november 2014. Arrangert av universitetet KU Leuven og det europeiske forskningsprosjektet Daphne.

Heidi Hjelmeland

- Hjelmeland, H, Dieserud G, Dyregrov K, Knizek BL, Rasmussen ML (2014) Selvmord og psykiske lidelser. Tidsskrift for den norske legeforening, 134(14), 1369-70
- Hjelmeland H, Hagen J, Knizek BL (2014) Selvmordsforebygging i psykisk helsevern – på tide å tenke nytt? Tidsskrift for den norske legeforening, 134(12-13), 1222
- Heidi Hjelmeland, Bente Espeland og Rita Småvik: Om undervisning i selvmordsforebygging ved relevante universitets- og høgskoleutdanninger. Tidsskrift for psykisk helsearbeid vol 11, nr.4, 2014, 348-357

Joar Øveraas Halvorsen

- Halvorsen, J.Ø., & Mortensen, J.A. (16. juli, 2014). «Bred enighet» ikke godt nok. Aftenposten, s. 10.
- Mortensen, J.A., & Halvorsen, J.Ø. (1. juli, 2014). Kunnskapsløs forebygging. Aftenposten
- Ryum, T., & Halvorsen, J.Ø. (2014). Psykoterapiforskning. I R. Hagen & L.E.O. Kennair (red.). Psykoterapi: Tilnærminger og metoder (s. 25-48). Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Kennair, L.E.O., Hagen, R., Ryum, T., & Halvorsen, J.Ø. (1. desember, 2014). Hva slags terapi passer for deg? Psykologlunsj.
- Halvorsen, J. Ø., Gråwe, R. W., & Hoxmark, E. M. (2014). Randomiserte kontrollerte studier av psykologisk behandling for samtidig posttraumatisk stresslidelse og ruslidelse. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 51(1), 2-5.
- Halvorsen, J. Ø., Stenmark, H., Neuner, F., & Nordahl, H. M. (2014). Does dissociation moderate treatment outcomes of narrative exposure therapy for PTSD? A secondary analysis from a randomized controlled clinical trial. Behaviour Research and Therapy, 57, 21-28. doi: 10.1016/j.brat.2014.03.010
- Halvorsen, Joar Øveraas; Stenmark, Håkon; Neuner, Frank; Nordahl, Hans Morten. Does dissociation moderate the treatment outcome of narrative exposure therapy for PTSD? A secondary analysis from a randomized controlled clinical trial. Behaviour Research and Therapy 2014; Volum 57. S. 21-28.

Håkon Stenmark

- Stenmark, Håkon: Forsvar av grad PhD i klinisk medisin ved det medisinske fakultet, NTNU, desember 2014: Narrative exposure therapy for refugees and asylum seekers diagnosed with PTSD – a randomized controlled multicenter treatment study. Hovedveileder var professor Are Holen, NTNU, biveiledere var førsteamanuensis Ismail Cuneyt Guzey, NTNU og professor Thomas Elbert, universitetet i Konstanz
- Stenmark, Håkon; Guzey, Ismail Cuneyt; Elbert, Thomas; Holen, Are. Gender and offender status predicting treatment success in refugees and asylum seekers with PTSD. European Journal of Psychotraumatology 2014 5:20803.
- Stenmark, Håkon; Aarethun, Venke (red): Krigens ulike ansikt – Psykososialt arbeid i internasjonale kriseområder. Fagbokforlaget. 2014.

3.2.1. Veiledere

Myhre, Mia C. Myhre, Arne K. Aslaksen, K. Akutt sosialpediatri – Fabrikkert eller påført sykdom (Münchausen by proxy). Revisjon kapittel 12.6. Akuttveileder for barneleger.

Stålen, Elsa B. Møller, Calus. Myhre, Arne K. Suicidalforsøk. Revisjon kapittel 12.6. Akuttveileder for barneleger.

Aslaksen, K. Rosendahl, K. Myhre, Arne K, Borgen, G. Myhre, MC. Håndbok for helsepersonell ved mistanke om fysisk barnemishandling. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.2013.

4. Kompetanseheving i tjenesteapparatet

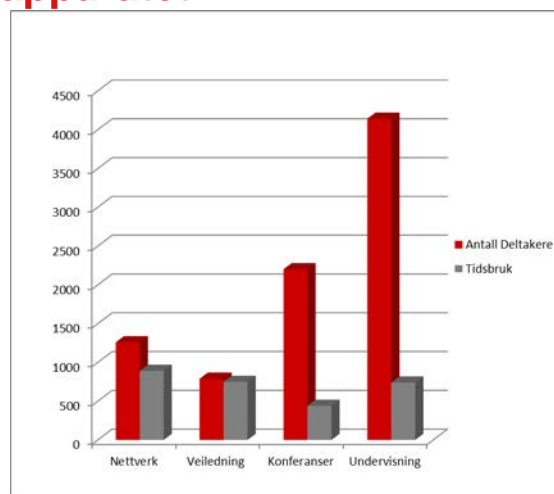
4.1 Konsultasjon og veiledning

RVTS Midt legger stor vekt på å være tilgjengelig med veiledning og konsultasjoner for tjenesteapparatet. Vi tilbyr faste og langsgående veiledningsoppdrag, og får også mange henvendelser på enkeltsaker. Nærhet til praksisfeltet og lett tilgang til veiledning og konsultasjon er en av bærebjelkene i

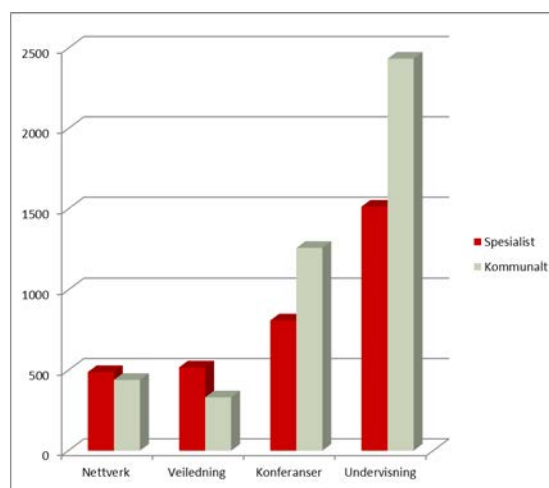
senterets arbeid. Vi har hatt faste veiledningsoppdrag på to overgrepsmottak, SMISOene i regionen, barnevernsinstitusjoner, krisesentrene, Bo- og støttekontaktkontoret for tvangsekteskap/ekstrem kontroll, Trondheim kommune, Flyktningehelseteamet, Trondheim kommune og Barnehusene i Trondheim og Ålesund. BUPene i regionen ber om, og får veiledning på barn og seksualitet. Opplæring til BUP og RKBU i metoden: Familiefokusert traumebehandling for barn. Noen av medarbeiderne møter også jevnlig i retten som sakkyndige og sakkyndige vitner. Vi gir veiledning til flyktningmottak, ofte sammen med skoler, barnehager og kommunenes helse- og sosialtjenester. I etterkant av programmet Fokus på Traumer er det økt etterspørsel etter veiledning på traumebehandling i regionen.

4.2 Kurs, undervisning, arrangement

Vi har det siste året hatt stor aktivitet når det gjelder undervisning om våre kjerneområder til alle deler av tjenesteapparatet. Vi gir undervisning for alt fra mindre grupper til større konferanser, og har samarbeid om undervisning for høyskoler (videre- og masterutdanninger) og NTNU (psykologisk og medisinsk fakultet). Fokus er rettet mot god implementering av kunnskap.

Antall deltakere i veiledning og 789
Antall deltakere i undervisning 4141
Antall deltakere i nettverksarbeid er 1259.

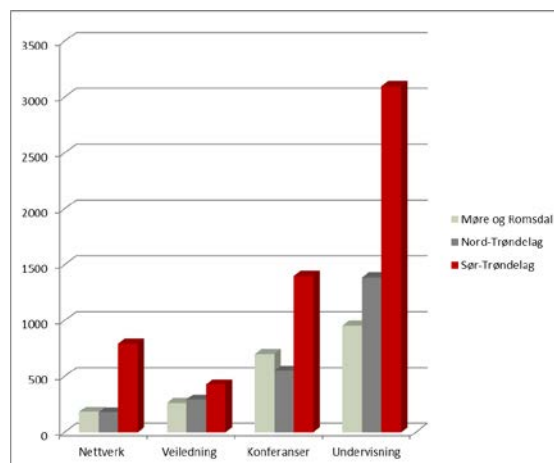
4.3 Nettverksbygging

RVTS Midt har også dette året arbeidet for å opprettholde og styrke nettverk på de områdene vi skal dekke. Fagnettverk for arbeid med FN/NATO-veteraner videreføres, det samme gjelder nettverk for kriseteam i Møre og Romsdal. I tillegg jobber vi med Nettverk for overgrepsmottak og familievoldskoordinatorer, SMISO-nettverket, Nettverk om familiegjenforening (med deltagere fra Sør- og Nord-Trøndelag), Tverretattlig nettverk om kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, Nettverk for krisesentrene, og Ressursgruppe juss og

helse (som består av representanter for domstolene, politiet, advokatforeningen, rettspsykiatrien, psykologspesialister, konfliktrådet og RVTS). Ressursgruppe Fokus på Traumer med deltakere fra hele regionen.

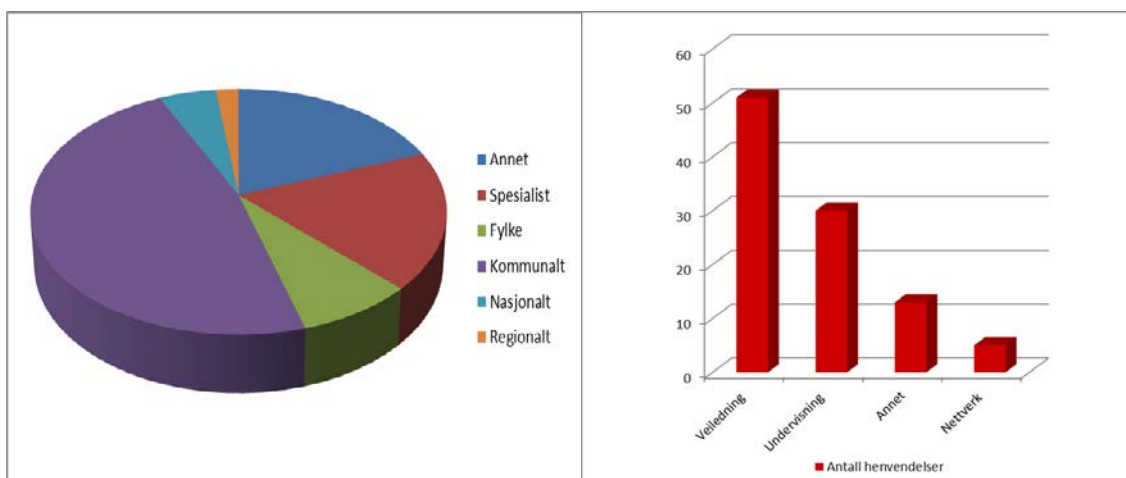
Nasjonalt arbeidsgruppe for kommunepsykologprosjektet som er forankret hos NAPHA. Nasjonalt og Regionalt nettverk for kompetanseheving om barn med bekymringsfull seksuell atferd.

Grafene viser antall deltakere, hvem de er, og hvor i regionen de er fra. Alle har vært i kontakt med oss i forbindelse med nettverksbygging, veiledning, konferanse eller undervisning.

4.4 Henvendelser

99 skriftlige henvendelser til senteret og vi har innført et verktøy for håndtering og arkivering.

5. Regionalt samarbeid

5.1 Kompetansesenterforum Midt-Norge

Kompetansesenterforum Midt-Norge er et møtested for lederne i de regionale kompetansesentrene i Midt-Norge (KoRus, RKBU og RVTS), og de nasjonale sentrene som har tilhold i Trondheim (NAPHA og NAKU). Målsetningen for forumet er å fremme samarbeid, diskutere samarbeidsprosjekter, faglige spørsmål, felles utfordringer og utviklingsområder. Det ble avholdt fire møter i kompetansesenterforum i 2014.

5.1.2 Regionalt kommunikasjonsforma

Kommunikasjonsmedarbeidere fra RKBU, KoRus, NAPHA og NAKU i tillegg til RVTS Midt møtes hvert kvartal for å diskutere kommunikasjonsfaglige oppgaver i henhold til tilskuddsbrevets krav om felles informasjon til kommunene.

5.2. Samarbeid med Fylkesmennene

RVTS Midt har hatt et tett og løpende samarbeid med Fylkesmennene i 2014. Kompetansesenterforum Midt-Norge har sammen hatt møter med Fylkesmennene i de tre fylkene for å fortsette og videreutvikle samarbeidet og koordineringen av oppdragene til de tre embetene og kompetansesentrene i regionen. Nye områder er samarbeidet knyttet til tiltak 14; Barndommen kommer ikke i reprise og kompetanseheving til kommunene på «Den vanskelige barnesamtalen», samt radikalisering og voldelig ekstremisme. Prioriterte samarbeidsområder har vært tiltak rundt kriseteam og arbeidet med FN/NATO-veteraner, i tillegg til arbeidet mot vold i nære relasjoner, inkludert kjønnslemlestelse og tvangsekteskap og andre tiltak rettet mot kommunene.

5.3. Samarbeid med Helse Midt-Norge

En av våre medarbeidere deltar i utenlands teamet ved St. Olavs Hospital HF. Helseteamets primære oppgave er å bistå ambassaden med å gi hjelp til nordmenn i det aktuelle kriseområdet. Det skal ytes psykososial bistand etter behov og personer skal klargjøres for transport til Norge. Det er ambassadøren som er den øverste administrative ansvarlige for arbeidet, mens det medisinske ansvaret ivaretas av helseteamet og helsemyndighetene. Tre av våre medarbeidere er medlemmer av katastrofepsykiatrisk team ved St. Olavs Hospital.

5.3.1 Kompetanseutviklingsprosjektet Fokus på Traumer

Programmet skal dekke hele Helseregion Midt og gjennomføres fylkesvis. Programmet går over ett år og består av fire kurssamlinger i tillegg til 6 x 4 timer med veiledning. I Sør-Trøndelag startet programmet opp i april 2013 med 200 deltagere fra spesialisthelsetjenesten (inkludert rusfeltet) og kommunehelsetjenesten. Ca. 120 av de 200 deltakere fikk veiledning gjennom programmet. Våren 2014 var det to samlinger i Sør-Trøndelag og tre veiledningssamlinger. Programmet i Sør-Trøndelag ble avsluttet i mai 2014.

August 2014 startet gjennomføringen av Fokus på Traumer i Nord-Trøndelag som det siste fylke i Midt-Norge. Der er her gjennomført 2 samlinger og 3 ganger med veiledning. Denne gang deltaker ca. 120-140 fra spesialisthelsetjenesten, kommunehelsetjenesten og undervisere fra etter- og videreutdanningene fra Høgskolen i Nord-Trøndelag. Ca. 90 deltakere gjennomfører veiledning. Programmet forventes avsluttet i Nord-Trøndelag i juni 2015.

Fokus på Traumer er blitt utvidet med ennå et år i Sør-Trøndelag. Dette året er under planlegging høsten 2014 og tenkes gjennomført med oppstart august 2015 og avslutning i juni 2016. Brev med informasjon og påmelding er så langt gått ut til spesialisthelsetjenesten, og disse har fått påmeldingsfrist til januar 2015. Senere vil kommunehelsetjenesten i Trondheim og muligvis resten av spesialisthelsetjenesten i Midt-Norge få tilbudt plasser. Det forventes at programmet kan gjennomføres med 150-200 deltakere på samlingene, og av disse vil man kunne tilby veiledning til 80 – 110 i Trondheim. Dette avhenger av hvor mange veiledere det er mulig å samle. Planleggingen på går og fortsetter i første halvdel av 2015.

5.3.1.1 Regional Ressursgruppe for Fokus på Traumer

RVTS Midt har i oppdrag fra Helse Midt-Norge etablert en ressursgruppe som skal ha fokus på traumekompetanse i spesialisthelsetjenesten. Oppdraget har kommet som en faglig videreføring av kompetansehevingsprogrammet Fokus på Traumer som nå er inne i sitt 4. år i regionen. Mandatet for ressursgruppen er å kartlegge og planlegge behovet for videreutvikling av traumefeltet i regionen. Målet er å bidra til praksisendring i de ulike enhetene, samt å bygge gode faglige nettverk for fagpersoner i hele regionen. Tre medarbeidere ved RVTS Midt deltar i ressursgruppen, hvorav en er leder for gruppen. Ressursgruppen består videre av sentrale og erfarne behandlere i alle deler av

spesialisthelsetjenesten i regionen; barn- og ungdom, voksen-, samt rusfeltet, totalt 13 medlemmer. Alle spurte avdelinger har stilt med representant. Gruppen møttes første gang juni 2014, og vil ha 2-3 møter hvert halvår frem mot sommeren 2015 med avklaring da om arbeidet videre.

6. Nasjonalt samarbeid

6.1 Samarbeid mellom RVTSe

RVTS lederne har jevnlig møter for å holde hverandre gjensidig orientert, koordinere innsatsen og for å diskutere felles problemstillinger. Viktige tema som har vært diskutert er tilskuddsbrevet og fortolkningen av dette, gjennomgangen av kompetansesentrene, samarbeidet med Senter for krisepsykologi, og andre felles prosjekter. Det er organisert egne prosjekter med representasjon fra alle RVTSe i fht. FN/NATO-samarbeidet, opplæringen i krisesentrene, ny veileder i fht. psykososial beredskap og radikaliserings/voldelig ekstremisme. I 2013 besluttet ledergruppen å organisere oppdraget rundt opplæring i asylmottak som et felles prosjekt. Dette ble evaluert våren 2014, og sentrene fortsetter opplæringen etter manualen med regionale tilpasninger. Medarbeidere møtes ellers på tvers av sentrene for arbeid rundt prosjekter og relevante tema.

6.2. Samarbeid med nasjonale forsknings- og kompetansemiljø

Lederne ved alle RVTSe og de nasjonale miljøene NKVTS, NSSF og NAKMI har som intensjon å møtes minst to ganger i året. Disse møtene ble avholdt som planlagt i 2014. To medarbeidere ved RVTS Midt har deltatt i datainnsamlingen til NKVTS sitt forskningsprosjekt om opplevelser og reaksjoner hos de som overlevde Utøya og deres foresatte.

6.3 Formelle samarbeidsavtaler

Vi har en samarbeidsavtale med SANKS som har til hensikt å formalisere samarbeidet rundt arbeidet mot den sørsamiske befolkningen. Videre har vi en samarbeidsavtale med organisasjonen VIVAT, Undervisningsprogrammet Førstehjelp ved selvmordsfare. Vi har også inngått en intensjonsavtale med UDI regionskontor Midt-Norge som gjelder i perioden 2012 – 2014, og en formell samarbeidsavtale med BUF-etat region Midt.

6.4 Forskningssamarbeid

Psykolog Joar Øveraas Halvorsen er PhD. student i studien: En randomisert kontrollert studie av MCT og EMDR for PTSD. Prosjektleder og veileder er Professor Hans M. Nordahl ved Psykologisk institutt, NTNU.

Psykologspesialist Håkon Stenmark samarbeider med fagfolk i bistandsorganisasjonen Vivo International om publikasjon av innsamlede data knyttet til prosjektet: Association among traumatic experiences, posttraumatic stress disorder, psychosis and beliefs of spirit possessions in East Congo.

Knut Hermstad er medlem av Nasjonal koordineringsgruppe for 22.juli-forskning, en gruppe som særlig skal ivareta de forskningsetiske utfordringer knyttet til overlevende og pårørende etter Utøya.

Knut Hermstad har også vært samarbeidspartner og deltager i et europeisk forskningsprosjekt om «Restorative Justice» i saker om seksuelle overgrep. Prosjektet har hatt som målsetting å kartlegge erfaringene med bruk av tilrettelagte møter mellom overgriper og offer i overgrepssaker (se pkt. 7, Internasjonalt samarbeid).

Joar Halvorsen, Ellen Hoxmark og Rolf W. Gråwe, har samarbeidet om en kunnskapsoppsummering av psykologisk behandling for samtidig PTSD og ruslidelse

6.5. Forskningsveiledning

En medarbeider er biveileder i PhD prosjektene Tilheling og rettferdighet – helsehjelp og rettspleie ved voldtekt, Cand. med. Cecilie Hagemann, Institutt for samfunnsmedisin, DMF, NTNU og Tidligere overgrep og nåværende psykisk helse og livskvalitet hos ungdom i en høyrisikopopulasjon, Cand. med. Hanne Greger, Institutt for nevromedisin/RKBU, DMF, NTNU

7. Internasjonalt samarbeid

RVTS Midt har samarbeid med ulike internasjonale instanser for å styrke fagkompetansen i senteret. I forhold til flyktningefeltet og arbeid med torturoverlevende har RVTS Midt en samarbeidsavtale med bistandsorganisasjonen VIVO International. Gjennom samarbeidet benyttes forelesere fra VIVO til undervisning i helseregionen og ansatte ved RVTS kan få erfaring fra kriseområder gjennom deltakelse i flyktningerelaterte prosjekter organisert av VIVO. To medarbeidere ved RVTS Midt er medlemmer av VIVO.

En medarbeider er medlem av styringsgruppen for det internasjonale forskningsprosjektet Developing integrated responses to sexual violence. An interdisciplinary research project on the potential of restorative justice, Katholieke Universiteit, Leuven Belgia. Prosjektet er finansiert av EU-fondet Daphne III, og har samarbeidspartnere fra Irland, Tyskland, Belgia, Norge, Danmark og England. Prosjektperioden er 2013 – 2014. I 2013 ble det gjennomført litteraturstudie og besøk til utvalgte forskningsinstitusjoner.

En medarbeider har etablert forskningssamarbeid med professor Joyce Adams ved Chadwick-senteret, San Diego.

En medarbeider er fast medlem av den vitenskapelige komité i International Association for the Treatment of Sexual Offenders (IATSO)

8. Hovedsatsningsområder

8.1. Samhandlingsreformen

I tråd med samhandlingsreformen har vi hatt fokus på samarbeid med kommunene dette året. Vi har samarbeidet med Fylkesmannen om hvordan kompetansesentrene sammen kan utøve sine tjenester for økt kompetanse i kommunehelsetjenesten. Inkludert i dette er et samarbeid med Fylkesmannen om hvordan man kan bidra til at kommuner lager Handlingsplan mot vold i nære relasjoner, samt se disse i forhold til samhandlingsreformen. Vi har et nært samarbeid med Fylkesmannen i forhold til kompetanseheving på «Den vanskelige barnesamtalen». Kommunehelsetjenesten er invitert inn i kompetansehevingsprogrammet "Fokus på traumer" både i Sør- og Nord-Trøndelag.

8.1.1 Kommunesatsingen

Ved RVTS Midt har en arbeidsgruppe jobbet med å se på hvordan vi kan systematisere vårt arbeid med kommunene. Arbeidsgruppen har samarbeidet med Fylkesmennene, KoRus, NAPHA og SANKS. De fleste små og mellomstore kommuner i Midt-Norge har interkommunalt samarbeid på flere områder, og vi ønsker å bruke slike interkommunale samarbeidsnettverk som utgangspunkt for kompetanseheving. Ut fra kommunenes behov for kompetanseheving setter vi i samarbeid opp en oversikt over hva vi kan tilby av opplæring, veiledning og hjelp til utforming av handlingsplaner. Når vi går inn i ett område vil det være et forpliktende samarbeid for ca. to år. Våren 2014 hadde vi tre møter med representanter fra Værnesregionen, med rådmenn, ledere for helse- og sosialtjenestene og SLT

koordinatorene, hvor målsettingen har vært gjensidig informasjon om hva kommunene har behov for kompetanseheving på, og hva RVTS kan tilby av kompetanseheving. Samarbeidet med regionen pågår.

8.2 Vold i nære relasjoner

8.2.1 Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017

Tiltak 10 En rådgiver er fra 1.6.14 tilsatt i 100 % stilling for å koordinere samarbeidet med kommunene i regionen for å bistå med kompetanseheving og utarbeidelse av lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. I den nye handlingsplanen er også kjønnslemlestelse og tvangsekteskap inkludert. RVTS-Midt arbeider også for å øke kompetansen i regionen i forhold til vold mot eldre.

Tiltak 28, En rådgiver har koordineringsansvar i forhold til samarbeid med Brøset om spredning av sinnemestringsmodellen. Nettverksbygging gjennom årlig samling for allerede praktiserende/ferdigutdannete sinnemestringsterapeuter arrangeres i samråd med Brøset. Sinnemestringskurs er et tilbud til voldsutøver uavhengig av kjønn og kommunene kan nedfelle tilbudet som ressurs/tiltak i handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Et nytt kull startet i region Midt høsten 2014 med 27 deltakere fra hovedsakelig Bufetat. Det ble avholdt 2 samlinger i høstsemesteret.

8.2.2 Barndommen kommer ikke i reprise 2014-2017

Tiltak 14, Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og unge; Styrke kommuneansatte i å samtale med barn. En rådgiver er fra 1.6.14 tilsatt i 100 % engasjement for å koordinere RVTS-Midt sitt arbeid i forhold til strategien. Arbeidet gjøres i tett samarbeid med Fylkesmennene i regionen, og de andre RVTS'ene. Det er etablert en prosjektgruppe som har planlagt 9 fagdager i regionen som et ledd i kompetanseheving i kommunene om å snakke med barn om vold og seksuelle overgrep etterkant av fagdage er det planlagt å arrangere et tilbud om veiledning til nøkkelpersoner i kommunene i løpet av høsten 2015. Vi har valgt å bruke samme opplæringsprogram som de andre RVTS'ene med noen tilpasninger.

8.2.3 Ressursgruppe juss og helse

RVTS- Midt tok i 2010 initiativ til å opprette et forum hvor en kunne drøfte dilemmaer som oppstår i skjæringspunktet mellom juss og helse i vold og overgrepssaker, spesielt i familiesaker. En viktig bakgrunnsfaktor for initiativet var kunnskap fra masterprosjekt "Domstolens vurdering av barns beste ved barnefordeling i familievoldssaker".

Navnet på forumet er «Ressursgruppen juss og helse». Deltakere i gruppen er lokalt forankret og består av dommere, advokater, sakkyndige, psykiatere, konfliktråd og representanter fra RVTS-Midt. Gruppen møtes to ganger i året hvor aktuelle problemstillinger både fra et juridisk og et helse/psykologisk perspektiv drøftes. Hensikten med gruppen er å få økt kunnskap om skader barn som lever med vold i familien påføres og øke muligheten for å bedre praksis i familievoldssaker både i behandlings- og i domstolsapparatet.

8.2.4 Klinisk rettsmedisin ved seksualovergrep

RVTS Midt har gjennom året arbeidet med problemstillingen klinisk rettsmedisin ved seksualovergrep i form av veiledning og nettverkssamling av overgrepsmottak i regionen. RVTS – Midt har samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin om samme tema, og ansatt ved RVTS var invitert foreleser ved en nasjonal konferanse for ansatte ved overgrepsmottak.

8.2.5 Tilrettelagt dialog

Tilrettelagt dialog (TD) er et tilbud til personer over 16 år som har vært utsatt for voldtekt eller annen seksuell krenkelse av en de kjenner eller vet hvem er. Noen av disse har et ønske om å møte gjerningspersonen. Dette skjer da gjennom en veiledet prosess som vi kaller Tilrettelagt dialog. TD er et samarbeid mellom RVTS Midt, Konfliktrådet i Sør-

Trøndelag og Støttesenter for fornærmede i straffesaker. Prosjektet startet opp februar 2013 og er et treårig prosjekt som er inkludert i Regjeringens handlingsplan mot voldtekt (tiltak 31) og støttes økonomisk av Justisdepartementet. I løpet av 2014 har vi jobbet videre med å markedsføre prosjektet gjennom blant annet media, nettside, Facebook, "reklamemateriell" og foredrag i ulike sammenhenger. Samarbeid med overgrepsmottakene i Ålesund og Levanger videreføres. I 2014 har flere kvinner benyttet seg av tilbudet, men så langt er det ikke gjennomført møter med gjerningsperson. Det er gjennomført 2 forskningsintervju av deltakere. Hjemmeside: www.tilrettelagtdialog.no

8.3 Arbeid mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn

8.3.1 Kompetansehevingsprogrammet Barn som forgriper seg på barn

I 2014 ble kompetansehevingsprogrammene K1 og K2 avsluttet. Dette er kompetansehevingsprogram innenfor fagfeltet barn og unge som begår seksuelle overgrep. Målet er at disse barna skal få et kvalifisert støtte- og behandlingstilbud i vår region. Kompetansehevingsprogrammet kom i stand gjennom et samarbeid mellom RVTS Midt, Statens Barnehus i Trondheim, Regionsenter barn og unges psykiske helse (RKBU), Bup Sør-Trøndelag og Bup Møre og Romsdal. Arbeidet ble ledet av RVTS Midt.

To programmer startet i 2013 og ble fullført i første halvår 2014. Programmet vi kaller K2 er rettet mot spesialisthelsetjenesten. På søknad fra Barnehuset og RVTS Midt gav Justisdepartementet prosjektmidler programmene. Programmet vi kaller K1 hadde førstelinjetjenestene som målgruppe. K2 bestod i 2013 av 2x2 kursdager med 28 deltagere. K1 bestod av 3 kursdager og hadde 80 deltagere de 2 første dagene, omtrent halvparten den siste dagen. Kursene er godkjent av psykologforeningen og sykepleierforbundet som vedlikeholdskurs. K1 var også en del av masterprogrammet til RKBU, hvorav 20 personer avla eksamen i november. Studentene hadde 2 ekstra undervisnings- og veiledningsdager.

8.3.2 Nettverksgruppa for kompetanseheving om barn med bekymringsfull seksuell atferd.

For å vedlikeholde og utvikle kompetansen innenfor feltet er det opprettet et nettverk. Nettverksgruppa for kompetanseheving om barn med bekymringsfull seksuell atferd. Dette ledes av RVTS Midt og i tillegg er følgende instanser representert: Statens barnehus Trondheim, Bup Sør-Trøndelag (som i denne sammenhengen også representerer Bup Møre og Romsdal), Brøset kompetansesenter og Trondheim kommune. Nettverkets mandat er å arbeide for å videreføre og utvikle kunnskapen innenfor fagfeltet i vår region. Nettverket vil arrangere regionale nettverkssamlinger hvert år, sist i juni 2014 hvor Helle Kleive (V 27 fra Betanien i Bergen) og Mimi Strange (Januscentret i København) var med som hhv veileder og foredragsholder.

8.3.3 Kompetansehevingsprogram for utredning og behandling

RVTSene har fått et særskilt ansvar for Tiltak 25 i Regjeringens strategiplan for forebygging av seksuelle overgrep mot barn. Barndommen kommer ikke i reprise. Ordlyden er som følger: Statens Barnehus Trondheim og Regionalt ressursenter om vold og traumatisk stress Midt etablerer et kompetansehevingsprogram for utredning og behandling av mindreårige som begår seksuelle overgrep mot barn. Kompetansehevingsprogrammet skal spres og forankres ved øvrige barnehus.

For å utføre oppdraget er det opprettet et nettverk bestående av representanter fra alle RVTSene. Nettverket ledes av RVTS Midt og første møtet ble avholdt på Værnes 20. okt 2014. Her kartla man hva som gjøres innenfor fagfeltet i de ulike regionene, samt at RVTS Midt orienterte om hvordan arbeidet har foregått i region Midt. I det videre arbeidet vil nettverket søke et utstrakt samarbeid med lederne for Barnehusene i Norge, samt andre relevante instanser. Det er avtalt møte med lederne for Barnehusene i april 2015.

8.3.4 Kompetansehevingstiltak om traumer

I samarbeid med RKBU Midt har vi startet planlegging av fagemner i masterprogram på flere av våre fagområder. Planlagt oppstart høst 2016

8.4 Psykososial oppfølging etter kriser og katastrofer

8.4.1 Nettverk for fagutvikling kommunale kriseteam

Vi samarbeider med fylkesmannsembetene om tiltak rettet mot kriseteamene i kommunene, og har i 2014 møtt alle fylkesmennene i regionen. I Møre og Romsdal er det nå besluttet å etablere et nettverk for kriseteamene i fylket; sammen med fylkesmannen har vi deltatt i planleggingen av nettverket og programforberedelsene til et oppstartseminar i slutten av september.

I Nord-Trøndelag har det vært gitt opplæring til fem kommuner i kriseteamarbeid og hjelp til revidering av kommunale kriseplaner.

8.4.2 Andre aktuelle kommende tiltak

Sammen med fylkesmannsembetene har vi gitt tilbud til de videregående skolene om kurs/skolering i psykososialt oppfølgingsarbeid etter kriser og ulykker.

Sammen med fylkesmannen har vi kontakt med Støtteforeningen etter 22. juli når det gjelder behov for videre oppfølging av involverte ungdommer og deres foreldre, søsken og andre pårørende.

Det er behov for å implementere traumekompetanse relatert til barn og unge i kriseplanene, vi har drøftet både faglige og administrative sider ved dette. Sammen med RBUP-Midt drøfter vi å få på plass en enhet med traumekompetanse i RBUP-Midt sitt masterprogram "Psykososial omsorg i kommunene etter traumer, fokus på individ og system"

8.5 Forebygging av selvmord og selvskading

RVTS Midt bistår tjenesteapparatet på alle nivå med undervisning, veiledning og konsultasjon i temaet selvskading og selvmordsforebyggende arbeid. Vi har også undervist i temaene selvmordsforebygging og sorgstøtte ved grunn- og videreutdanninger ved Høgskolen i Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, til kriseteam og frivillige ved Kirkens SOS krisetelefon og chattetjeneste i hele regionen.

Vi har etter forespørsel bistått helseforetakene når det gjelder undervisning og implementering av Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern. RVTS har fått flere henvendelser med ønsker om veiledning, råd eller konsultasjon i forhold til personer i selvmordsfare eller personer i behov av sorgstøtte. Våren 2014 kom en ny nasjonal handlingsplan for forebygging av selvmord og selvskading. Vi har hatt møter med samarbeidspartnere i forhold til innhold og tiltak i planen. Det er planlagt at det i løpet av neste periode vil utvikles en tiltakspakke spesielt rettet mot kommunene.

8.5.1 Samarbeid med organisasjonen LEVE

RVTS Midt har også i inneværende år hatt et nært samarbeid med LEVE i Trøndelagsfylkene. En av medarbeiderne påtok seg vervet som fylkesleder i LEVE, avdeling Sør-Trøndelag, i februar 2014. I løpet av 2014 er det avholdt månedlige styremøter, samt årsmøte for medlemmene. Kunstneren Eline Medbøe deltok på årsmøtet. Hun presenterte prosjektet «Minneteppe» og viste tre av minneteppeene. I februar 2013 åpnet LEVE Sør-Trøndelag brukerkontor i nye lokaler, bemannet med en etterlatt og en fagperson annenhver onsdag kveld. Det har etter dette vært flere forespørsler om sorgstøtte både i og utenfor åpningstiden til brukerkontoret. Henvendelser om sorgstøtte kommer både til RVTS og LEVE. Rådgiver ved RVTS har bistått i individuelle samtaler i noen av henvendelsene.

Våren 2014 arrangerte LEVE ei helg med kreative aktiviteter for medlemmer. Målet var å benytte andre virkemidler enn bare samtale for å bidra til bearbeiding av sorg, 5 personer deltok. 10 mai arrangerte LEVE Sør Trøndelag Likemannskurs for medlemmer, 10 personer deltok. I forbindelse med verdensdagen 10. september deltok leder og nestleder i LEVE i paneldebatt med Trondheim journalistforening hvor medias rolle rundt åpenhet rundt selvmord ble debattert. Verdensdagen ble også markert med utstilling av minneteppe i Trondheim folkebibliotek og medlemmer av styret var til stede for publikum gjennom 14 dager. LEVE startet sorggruppe i oktober og 10 medlemmer deltok på 8 samlinger. Høsten 2014 arrangerte LEVE i samarbeid med RVTS sorglederkurs hvor 12 personer fra hele landet deltok.

8.5.2 Selvmordsforebygging overfor den samiske befolkningen i Midt-Norge

Antallet selvmord i den samiske befolkning i Nord-Norge er signifikant forhøyet sammenlignet med den norske befolkningen i samme område. Det er høyest risiko blant ungdom i alderen 15-24 år, for begge kjønn. Vi får signaler om at deler av den sørsamiske befolkningen er bekymret over antall selvmord, spesielt blant ungdom. Medarbeidere i SANKS benytter kontorlokale ved RVTS når de er i Trondheim.

8.5.3. "Når krisen rammer"

E-læringsprogrammet "Når krisen rammer" ble lansert i juni 2012. Arbeidet med å implementere programmet i kommunale psykososiale kriseteam fortsetter i 2014.

8.5.4 VIVAT

Undervisningsprogrammet VIVAT (Førstehjelp ved selvmordsfare) er revidert. To rådgivere ved RVTS Midt som også er kursledere, er oppgradert til den nye versjonen A11.1. VIVAT koordinatoren i midt Norge har vært aktivt med i revideringen og piloteringen hele første halvår. En av rådgiverne ved RVTS gikk inn i stillingen som VIVAT veileder i 20 % fra 1. september 2014. Det er gjennom året holdt flere VIVAT-kurs i regionen, til frivillige organisasjoner, forsvaret, spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten.

8.6 Flyktingehelse og tvungen migrasjon

8.6.1 Familiegjenforening i eksil

Familiegjenforening i eksil er et forebyggende tilbud til familier som blir gjenforent i eksil. Det er utarbeidet en mal for dette arbeidet – fire samtaler med hver familie, inklusiv en samtale med her boende familie. Siste samtale er seks måneder etter at gjenforeningen har skjedd. Prosjektet er et samarbeid mellom RVTS Midt, Flyktingehelseteamet i Trondheim kommune (FHT), Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, NTNU og UIO.

Siktemålet med disse forebyggende og frivillige familiesamtalene er å styrke familiens egne forutsetninger for å håndtere situasjonen. Dette skjer via styrking av familiens kommunikasjon, gjennom å etablere en felles forståelse av at avstand og fravær kan være vanskelig, samt at gjenforening innebærer utfordringer og omstillinger. Vi tenker at systematisert kunnskap fra familiene selv vil gjøre det lettere å gi informasjon til kommuner som bosetter familiegjenforente om både tiltak og dialog.

I 2014 har det vært arbeidet med en videreføring av en nettverksgruppe hvor vi har deltakere fra Sør- og Nord Trøndelag. RVTS Midt, FHT og UIO i samarbeid presenterte vårt prosjekt v/ Nordisk konferanse i Gøteborg i mai 2014 som en fortsettelse og videreføring etter framlegget på Nordisk konferanse i Bergen 2013. Etter søknad til IMDI Midt fikk RVTS Midt i år innvilget kr. 175.000 til å videreføre arbeidet for å systematisere materiale og kunnskapen vi har ervervet oss så langt. Samarbeidsprosjektet mellom RVTS, FHT, UIO og NTNU vil fortsette.

8.6.2. Kommunikasjon med barn via tolk

Fokus i dette pilotprosjektet er kommunikasjon med barn den første tiden i Norge hvor språket og kulturen er ukjent. Barn og tolk er et samarbeidsprosjekt mellom Dronning Mauds Minne Høgskole (førskolelærerutdanningen i Trondheim), Tolk Midt-Norge og RVTS Midt. Prosjektperiode er 2010-2014.

Barnekonvensjonen er tydelig på at barn har rett til å bli hørt og til å bli forstått. Barn har rett til å gi uttrykk for sine synspunkt. Barn som tilhører en minoritet, skal ikke bli nektet å bruke sitt eget språk. Det er imidlertid en erfaring at det i liten grad blir brukt tolk overfor barn. Det er også en erfaring at det i barnehager kan være en utfordring for barn å forstå og å bli forstått. Dette stiller barnehagepersonalet overfor særlige utfordringer.

Prosjektet skal bl.a. gi grunnlag for å lage retningslinjer for bruk av tolk til barn, og gi basis for ulike fagseminar og undervisningsmateriell.

Datainnsamling ble avsluttet høsten 2013. Dataanalyse og rapportskrivning er pågående. Foreløpige funn og analyser er presentert ved 5 anledninger i 2014: seminar for barnehagelærere og tolker som har deltatt i prosjektet, for Flyktningehelseteamet i Trondheim kommune (FHT), på samling for kommunepsykologer i regionen, på Nordisk Konferanse for behandlere av traumatiserte flyktninger i Gøteborg i mai og på fagseminar for lokale fremmedspråklige og tegnspråk tolker i høst. Det planlegges et større nasjonalt fagseminar basert på prosjektet på nyåret 2015, samt utvikling av undervisnings og veiledningsmateriell.

8.6.3 Forebyggende gruppetilbud

RVTS Midt veileder ansatte i første- og andrelinjen som starter opp eller driver forebyggende psykisk helsearbeid blant flyktningbarn og ungdom. I 2014 var det grupper i Trondheim kommune og Kristiansund kommune som fikk veiledning.

8.6.4. Opplæring av ansatte i asylmottak

Helsedirektoratet har gitt RVTSene i oppdrag å gjennomføre opplæring av ansatte i asylmottak. Hovedmålsettingene er å gi deltakerne økt kompetanse på psykiske vansker og symptomer, og vurdering av voldsrisiko hos beboere på mottak. NKVTS har videreutviklet en opplæringspakke opprinnelig utviklet ved RVTS Midt. Undervisningen ble gjennomført som et to-dagers kurs for ansatte i asylmottak i region Midt, samt for kommunalt ansatte som arbeider med asylsøkere i 2013. UDI var ansvarlig for praktisk tilrettelegging av opplæringen og kostnader knyttet til dette. Det var 35 deltagere på kurset i region Midt.

Undervisningen ble evaluert på en fellessamling for alle fem RVTSene i april 2014. Rapport fra evalueringen ble sendt til Helsedirektoratet, som skal vurdere den videre oppfølgingen av opplæringspakken. RVTS Midt koordinerte samarbeidet mellom RVTSene og skrev rapporten.

8.6.5 Klinisk arbeid

Faggruppe Flyktninger har en avgrenset klinisk virksomhet knyttet til arbeid med flyktninger utsatt for tortur og andre former for traumatiske erfaringer. Flere av de ansatte har her en liten andel av sin stilling i denne klinikken. Virksomheten er finansiert av Helse Midt-Norge RHF. Målsettingen med det kliniske arbeidet er å vedlikeholde og videreutvikle egen kompetanse, utvikle nye metoder i fagfeltet, samt hjelpe regionen i særlig vanskelige saker. Fagpersoner i faggruppen kan gjennom dette bidra med delutredninger, vurderinger og konsultasjon til behandlere i regionen, samt drive behandling overfor henviste pasienter. Det kliniske arbeidet har gjennom flere år resultert i flere viktige prosjekter, ofte i samarbeid med ulike faglige nettverk i regionen, både innen kommune- og spesialisthelsetjenesten.

8.7 Tortur

RVTS Midt arrangerte i samarbeid med de andre RVTS'ene en nasjonal konferanse om tortur i Trondheim 23.10.2014: Fra offer til overlever. 73 personer deltok på konferansen

8.7.1 Narrativ eksponeringsterapi og fysioterapi for torturoverlevende

Flyktningehelseteamet i Trondheim kommune og RVTS Midt samarbeider om studien narrativ eksponeringsterapi og fysioterapi for torturoverlevende. Bakgrunnen for studien er at mange som har opplevd mishandling og tortur sliter med senskader, ofte som en kombinasjon av psykiske og fysiske symptomer. Det foreligger lite systematisk forskning om behandling av denne gruppen. Problemstillingen er om en kombinasjon av narrativ eksponeringsterapi (NET) og fysioterapi for torturoverlevende med PTSD og smerte vil føre til bedring av PTSD-symptomer og minsket smerteopplevelse. Prosjektperioden var 2011-2013. De siste posttester ble gjennomført våren 2014. En psykologistudent jobber under veiledning med bearbeidelse av data, hvor det siktes mot publisering av resultatene i et internasjonalt fagtidsskrift. Foreløpige data ble presentert på den nasjonale konferansen om tortur i oktober 2014.

9. Rapportering fra oppdrag i aktuelle handlingsplaner

9.1. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner

9.1.1 Fagnettverk for krisesentrene i regionen

RVTS har et ansvar for å bidra til fagutvikling og faglig utveksling mellom krisesentrene i regionen. Våren 2014 har vi arrangert regional samling for krisesentrene i regionen. 24 ansatte fra krisesentrene i Molde, Kristiansund, Ålesund, Trondheim, og Verdal deltok. De påmeldte krisesentrene hadde på forhånd sendt inn problemstillinger som de ønsket å diskutere. Evalueringene fra nettverkssamlingen viser at krisesentrene opplever det som meget nyttig å diskutere aktuelle problemstillinger med hverandre, samt dele erfaringer og kompetanse. Vi arrangerte også i 2014 en to dagers samling for krisesentrene i regionen. Tema for samlingen var kurset «Førstehjelp ved selvmordsfare» i regi av Vivat. 24 krisesenteransatte fra alle krisesentrene i regionen deltok. Evalueringene viste at deltakerne opplevde dette kurset som praktisk nyttig og gjennomgående var svært fornøyde

9.1.2. Fagnettverk for SMISO-sentrene i regionen

RVTS har også et ansvar for å bidra til fagutvikling og faglig utveksling mellom incest-sentrene i regionen. Det er ett senter i hvert fylke. SMISO Nordland deltar i dette fagnettverket. En gang hvert semester arrangerer vi 2-dagers regionale fagsamlinger for de 4 SMISO-sentrene. Programmet på nettverkssamlingene består av forelesning/undervisning i aktuelle fagtema, veiledning, erfaringsutveksling og ellers drøfting av aktuelle saker.

9.1.3. Sinnemestringsutdanning

Tiltak 28, RVTS Midt samarbeider med Brøset om en desentralisert modell for utdanning av sinnemestringsterapeuter i regionen. RVTS bidrar med faglige ressurser til forelesninger og veiledning, og dekker kurskostnader for deltagerne på kursopplegget «Sinnemestring Brøset – Behandlingstilbud til voldsutøvere i nære relasjoner». Det første kurset startet i Trondheim høsten 2014. En rådgiver har koordineringsansvar i forhold til samarbeid med Brøset om spredning av sinnemestringsmodellen.

9.1.4. Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner

Helsedirektoratet har gitt RVTS i oppgave å bidra til at kommunene utarbeider handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. RVTS Midt tilbyr kommunene hjelp til å lage slike planer. Flere kommuner har benyttet seg av tilbudet, men fremdeles har flertallet av kommunene i regionen ikke laget handlingsplaner. Arbeidet med å følge opp kommunene pågår, og vi samarbeider med Fylkesmannen om implementering i kommunene. Vi møter

også kommuner som er i gang med å revidere sine planer, og vi har deltatt i det nasjonale arbeidet med nettveilederen.

Følgende kommuner har utarbeidet enten en handlingsplan mot vold i nære relasjoner, eller handlingsplan mot vold mot kvinner: Molde, Volda, Namsos, Sunndal, Trondheim, Ålesund, Rissa, Roan, Ørland, Åfjord, Leksvik, Grong, Høylandet, Lierne, Namsskogan, Røyrvik, Snåsa, Ørsta, Sande, Hareid, Ulstein, Herøy og Kristiansund har alle planer. Totalt er dette 23 kommuner av i alt 84.

Trondheim kommune reviderte i 2013 sin "Handlingsplan vold mot kvinner". I tillegg ble det laget en egen handlingsplan mot seksuelle overgrep mot barn. Den politiske ledelsen i kommunen har vedtatt å samle disse til en plan, som skal inkludere alle typer vold, begge kjønn, og både barn og voksne. RVTS Midt er med i Samrådet Vold mot kvinner, som har initiert planen. I tillegg deltar vi i arbeidsgruppen i Trondheim kommune som har ansvar for å implementere den eksisterende Handlingsplanen vold i nære relasjoner. Arbeidsgruppen har også som oppgave å bestemme tema på månedlige møter i Ressursbanken, som er et forum der ulike faggrupper på tvers av tjenestene får tilbud om undervisning om ulike tema.

Kommuner som er i gang med å lage plan: Molde IKS ved Molde krisesenter har tatt initiativ til å lage en regional plan som inkluderer kommunene Fræna, Gjemnes, Midsund, Molde, Vestnes, Rauma, Nesset og Aukra. Molde har i dag en "sovende" plan. RVTS Midt deltok på et inspirasjons- og informasjonsmøte i Molde i november. Stjørdal kommune er i gang med å lage plan, men arbeidet har stått litt stille på grunn av skifte av SLT-koordinator og denne er ansvarlig for arbeidsgruppen.

Den web baserte rettlederen for å lage handlingsplan ble utarbeidet av RVTSene og NKVTS i 2012, og ble lansert i november 2013 av Justisdepartementet.

1.6.2014 startet en medarbeider i 100 % prosjektstilling for å styrke arbeidet med å hjelpe kommunene i regionen til å utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er viktig å ha fokus på forebygging av vold gjennom et helt livsløp. Inkludert i dette arbeidet vil vi styrke vår kompetanse på arbeidet med vold mot eldre.

9.2 Handlingsplan "I tjeneste for Norge"

Hvert enkelt RVTS har ansvar for å etablere ressursnettverk i sin region med det formål å styrke oppfølgingstilbudet til veteraner og deres familier. Den regionale faggruppen i Midt-Norge består av deltakere fra Forsvarets veteranjeneste, Forsvarets Stressmestringsteam Trøndelag, NAV Sør-Trøndelag, Tiller DPS, KoRus, Familievernkontoret i Sør-Trøndelag, SIOPS og RVTS Midt. I 2014 har det vært avholdt fire møter i faggruppen.

Det har vært avholdt fire regionale nettverksmøter, hvor mindre arbeidsmøter knyttet til spesifikke prosjekter kommer i tillegg. Det siste året har det vært jobbet særlig med veteranarbeid i Fosen knyttet til flybasen der og med gjennomføring av kurset: Veteraner og deres familier – utfordringer i et folkehelseperspektiv, som ble avholdt i Trondheim 27.11.14.

Det har vært arbeidet for å etablere et bedre samarbeid med NAV innen helseregionen, hvor det i faggruppen kan drøftes anonymiserte saker. Sakene er da på forhånd meldt opp til NAV-representanten fra lokale NAV ansatte som arbeider med veteransaker.

Andre tema det har vært fokusert på er hvordan få formidlet informasjon om veteraner til fastleger i regionen.

RVTS har også samarbeidet med Trondheim kommune for planlegging av en kommunal handlingsplan for veteraner.

9.3 Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse - og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013 – 2016)

9.3.1. Regional koordinator

Den regionale koordinatorstillingen ved IMDi i Midt-Norge ble opprettet i 2012. RVTS, og IMDi har deltatt på fylkesvise møter i Nord- og Sør-Trøndelag. Fylkesmannen i Møre og Romsdal har også nå etablert et fylkesnettverk.

9.3.2. Regionalt fagnettverk

RVTS Midt har vært med i utforming av en tverrfaglig regional nettverksgruppe for offentlige etater og organisasjoner som kan komme i berøring med problematikken kjønnslemlestelse. Nettverket består av representanter fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag, IMDi Midt, Nord-Trøndelag politidistrikt, UDI Midt og Bufetat Region Midt. IMDi har koordineringsansvaret. Nettverksgruppa har hatt tre møter i år.

Det regionale fagnettverket for Kjønnsllestelse (KLL) og tvangsekteskap (TVE), som RVTS Midt er en del av, har foretatt en kartlegging av kompetansebehovet i kommunene i regionen. Resultatene ble til grunn for det videre samarbeidet med kommunene i 2013, og videreført i 2014. Kartleggingen som er blitt gjort av IMDi på vegne av det regionale fagnettverket blir ikke gjennomført som planlagt.

9.3.3. Nettverkssamling og konferanse

RVTS har hatt en 2 dager vel overstått regionale konferanse i Ålesund i september i samarbeid med IMDi- region midt, Bufetat region midt, samt fylkesmennene Møre og Romsdal, Sør og Nord Trøndelag. Konferansens formål; Nettverkssamlingen skal bidra til kompetanseutvikling og erfaringsoverføring for å styrke samarbeidsrutiner og utvikle god praksis, i tillegg til å bidra til langsiktig holdnings skapende arbeid innen feltet. ca. 181 deltok. Har hatt en fagdag overfor helsesøstre og andre relevante samarbeidspartner (NAV og lærer og barnevern) fra 4 kommuner i Midtre Gauldal kommune. Ca. 20 deltok.

9.3.4 Rådgiving og veiledning til tjenesteapparatet

RVTS Midt gir både regelmessig veiledning i Trondheim kommune, og brukes i konsultasjon fra kommuner, IMDi, frivillig organisasjon Selvhjelp for innvandrere (SEIF), spesialisthelsetjenesten og private tjenester (for eksempel SMISO). Vi har gitt undervisning på feltene kjønnslemlestelse og tvangsekteskap blant annet overfor helse- og sosialpersonell og på høyskoler Midt-Norge. Har også holdt foredrag overfor brukere på mottaker (Meråker, Grong, Hitra, Volda og Trondheim mottaker), Samt en voksenopplæring og bosatte. RVTS har også bidratt med 2 dager undervisning på en konferanse i Oslo i regi av IMDi midt. Med teamet «Kompetanseløft for nye og uerfarne bosettingskommuner»

9.3.5 Tiltak 38: utarbeidelse av handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.

RVTS-Midt skal understøtte kommuner i regionen med å lage handlingsplaner. Dette skal gjøres i tråd med den webbaserede veilederen. Tiltak 38 og tiltak 11 skal sees i sammenheng og det har vært et samarbeid mellom rådgiverne som er ansvarlige for de ulike tiltakene. Ansvarlig rådgiver for tiltak 11 bistår med kunnskap på emnet tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, når kommuner har behov for/ønsker det.

9.4 Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

I Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme er RVTS er gitt i oppgave å bistå helsetjenesten og ivareta tematikken radikaliserings og voldelig ekstremisme. Videre skal det være et fokus på personer som har deltatt i kamphandlinger i utlandet. Tre medarbeidere i RVTS Midt har dannet en prosjektgruppe for dette arbeidet i regionen. To av disse deltok på

opplæring i Radicalisation Awareness Network workshop i Oslo. Gruppen har videre deltatt på nettverksmøter med ansatte fra de andre RVTSeene i landet om hvordan å strukturere det regionale arbeidet.

Det er knyttet kontakt med aktuelle fagpersoner innen helseregionen og det har vært jobbet med å få kontaktpersoner med dette som ansvarsområde ved skoler i de tre fylkene. I Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag er det etablert kontaktpersoner ved hver videregående skole og ungdomsskole. Det har vært dialog med fylkeskommunen i Møre og Romsdal i forhold til lignende ordninger der. Det planlegges ut fra dette at konkrete undervisningsopplegg i 2015 sentrerer rundt de personene som har fått dette som ansvarsområde.

10. Øvrige oppdrag

10.1 Fremmedfrykt

Vi har på bakgrunn av våre ulike erfaringer opplevd og erkjent at det foreligger en betydelig «Fremmedfrykt» i store deler av den norske befolkning, som også omfatter mange av de ansatte i helse- og sosialsektoren.

Fremmedfrykten i seg selv kan hindre god kommunikasjon og være ødeleggende for det tillitsforholdet som særlig bør bestå mellom hjelper og den hjelpetrequende, men vil også ramme mennesker med annen etnisk bakgrunn som selv er ansatt i ulike stillinger. Dette er særlig alvorlig da det er grunn til å tro at Fremmedfrykt i verste fall kan være forløperen for både diskriminering og i ekstreme tilfeller rasisme og radikaliserings. Det er i alle fall ingen tvil om at hvis man ikke får bearbeidet sin egen fremmedfrykt, så vil man ubevisst bidra til en effektiv hindring av den integrering og inkludering som er ønskelig i det norske samfunn.

Mange av de som rammes av Fremmedfrykt opplever seg utestengt og isolert, og utsettes i realiteten for en form for skjult mobbing, som i sin tur kan være direkte helseskadelig. Det vi ønsker å bidra med er gjennom foredrag og seminarer og avmystifisere og bevisstgjøre den enkelte på fenomenet «Fremmedfrykt», som vi for øvrig anser som en normal allmenn menneskelig reaksjon på det/de ukjente. Vi er med andre ord ikke ute etter å fordømme men å sette ord på det som mange oppfatter som vanskelig men som det er altfor liten åpenhet omkring. Vi mener at dette er viktig strategi i vårt forebyggende arbeid for å forebygge fremmedfrykten i det mangfoldige norske samfunnet. Tilbakemeldinger fra vårt første seminar var meget positiv, og vi har fått flere invitasjoner til å bidra i noen kurs og konferanser. Prosjektet ses i sammenheng med punkt 9.4.

10.2. Opplæringsprogrammet Tidlig Inn

RVTS Midt har i samarbeid med Bufetat, KoRus og RKBU undervist om opplæringsprogrammet fra Helsedirektoratet Tidlig Inn. Tidlig inn omfatter rus, psykisk helse og vold overfor gravide og småbarnsforeldre. I 2014 underviste to medarbeidere i Volda, Ulsteinvik, Sunndal og Steinkjer om vold og voldskartlegging fra programmet. I tillegg har de deltatt på nasjonale og regionale møter.

Arbeidet med Tidlig Inn førte også til at enkelte av aktørene tok initiativ til å arrangere en todagers nasjonal konferanse om screening og intervensjoner i svangerskapet i Trondheim 26. og 27. september i samarbeid med HiST og NTNU.

10.3. Odontofobi, overgrep og tortur

Tannhelsetjenestens kompetansesenter i Midt-Norge (TkMN) startet opp sin virksomhet med en ansatt i 2011. RVTS Midt har samarbeidet med TkMN ved å starte opp et tilrettelagt tannhelsetilbud til mennesker som har vært utsatt for tortur, overgrep eller har odontofobi. Det er opprettet et team bestående av psykolog, tannlege og tannlegesekretær som skal gi

et slikt tilbud i Midt-Norge. Teamet har deltatt på utdanningen "Fokus på Traumer" i Sør-Trøndelag 2013/2014.

10.4. Handlekraft

RVTS Midt sin rolle i Handlekraft har vært å bidra til veiledning av bufetat sine handlekraftagenter. Innholdet i veiledningen har vært agentene sin gjennomføring av opplæringsprogrammet, både prosesser i gruppen og agentenes rolle som formidlere.

11. Intern kompetanseheving

RVTS Midt har lagt stor vekt på å vedlikeholde og utvikle medarbeidernes kompetanse for å møte de utfordringene en møter i samarbeidet med tjenesteapparatet. Det blir lagt til rette for deltagelse på både nasjonale og internasjonale konferanser.

I 2014 deltok en medarbeider på masterstudiet i helsevitenskap ved NTNU i Trondheim, en medarbeider på masterstudiet i psykisk helse ved Høgskolen i Nord-Trøndelag. En medarbeider deltar på PhD studiet i klinisk medisin, og en på PhD studiet ved psykologisk institutt, begge ved NTNU.